

PRECIZĂRI pentru întocmirea raportului statistic nr. 4-tn
«Depunerea, implementarea și utilizarea invențiilor și propunerilor de raționalizare»

Raportul statistic (în continuare — raport) privind depunerea, implementarea și utilizarea invențiilor și propunerilor de raționalizare (**f. nr.4-tn**) îl completează și prezintă întreprinderile și organizațiile din Republica Moldova, indiferent de forma de proprietate, care desfășoară activități de cercetare-dezvoltare privind obiectele de proprietate industrială — invențiile, modelele de utilitate, soiurile de plante (în continuare — invenții) și elaborare a propunerilor de raționalizare, cât și de implementare și utilizare a acestora, precum și Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI).

AGEPI prezintă raportul, completând coloanele 1, 3, 4, 7 cu specificarea datelor pentru fiecare unitate economică (persoană juridică).

Întreprinderile și organizațiile nu completează coloanele 1, 3, 4, 7 ale raportului, pentru a evita dublarea informației și respectiv, vor completa celelalte coloane din raport.

Conducătorul întreprinderii (organizației) poartă răspundere pentru veridicitatea datelor incluse în raport și pentru prezentarea în termen a acestuia.

Reguli de completare:

1. În col. 1 se înscrie numărul de autori ai cererilor de protecție a invențiilor depuse la AGEPI în anul de referință. Dacă asupra unei invenții au lucrat specialiști din diferite întreprinderi (organizații) și cererea e depusă respectiv de câteva întreprinderi (organizații), atunci AGEPI completează col. 1 cu indicarea întreprinderii-solicitant înscrisă prima în cerere cu numărul total de autori (indicați în cerere).

2. În col. 2 se înscrie numărul de autori care au depus cereri pentru propuneri de raționalizare la întreprinderea respectivă, indiferent de faptul, dacă autorul este sau nu angajat al întreprinderii. Autorul, care a depus în cursul anului două și mai multe cereri de protecție a invenției sau cereri pentru propuneri de raționalizare la întreprinderea respectivă, inclusiv în colaborare cu alte persoane, se indică numai o singură dată.

3. În col.3 se înscrie numărul tuturor cererilor de protecție a invențiilor depuse la AGEPI. Dacă cererea de protecție pentru una și aceeași invenție a fost depusă de câteva întreprinderi, atunci AGEPI completează col. 3 cu indicarea întreprinderii-solicitant înscrisă prima în cerere.

4. În col.4 se înscrie numărul titlurilor de protecție eliberate întreprinderii în anul de referință.

5. În col.5 se înscriu datele privind numărul total de invenții utilizate: implementate în primul an și utilizate în următorii ani (2, 3 etc. până la ultimul an da valabilitate a titlului de protecție).

6. În col.6 se înscriu datele privind numărul invențiilor implementate pentru prima dată (în primul an) la întreprinderea respectivă, indiferent de faptul, dacă acestea au fost implementate la alte întreprinderi. În col. 5 și 6 se includ invențiile pentru care au fost acordate sau eliberate titluri de protecție și există acte despre implementarea lor.

NOTĂ! Întreprinderea care nu fabrică, dar numai exploatează utilajul, materialele, în care s-au utilizat invențiile, nu completează col.5, 6 și 13.

7. În col.7 se înscrie numărul contractelor de cesiune sau de licență încheiate în anul de referință în țară și peste hotare, indiferent de faptul, dacă au fost sau nu eliberate titluri de

protecție.

8. În col.8 se înscriu propunerile care, în baza hotărârilor, au fost recunoscute ca propuneri de raționalizare și înaintate pentru implementare, din numărul propunerilor care au fost înaintate în anul de referință și celor care au rămas neexaminat din anul trecut.

9. În col.9 se înscrie numărul total al propunerilor de raționalizare utilizate: implementate în primul an și utilizate în următorii ani.

10. În col. 10 se înscriu propunerile de raționalizare, data implementării cărora revine anului de referință, ceea ce se confirmă prin actul de implementare a acestora.

11. În col. 11 se înscrie suma totală a cheltuielilor efectuate de întreprindere pentru activitatea inventivă și de raționalizare în baza datelor de evidență contabilă vizînd cheltuielile pentru invenții și propuneri de raționalizare în anul de referință (în lei).

12. În col. 12 se înscrie suma totală a mijloacelor economisite sau a profitului obținut în anul de referință în urma implementării și utilizării invențiilor și propunerilor de raționalizare, și încheierii contractelor de transmitere a drepturilor, inclusiv: de la utilizarea invențiilor — în col. 13, a propunerilor de raționalizare — în col. 14 și în formă de recompensă de la transmiterea drepturilor (royalty (redevență), paușală sau plata mixtă) — în col. 15.

Pentru informare: royalty (redevență) — venitul de la transmiterea dreptului de utilizare către alte persoane a activelor nemateriale (imobilizărilor necorporale), de exemplu, a brevetelor, mărcilor de fabrică, drepturilor de autor, programelor informatice, drepturilor de exploatare a resurselor naturale; paușală — plată unică care nu este legată în timp de folosirea efectivă a licenței, plată stabilită în prealabil în baza aprecierilor de expertiză.

Economia și profitul obținut de la utilizarea invențiilor și propunerilor de raționalizare se calculează în fiecare an de referință conform datelor efective și se indică pe parcursul valabilității contractului de achitare a plăților dintre întreprindere și autor. Pentru calcul se aplică «Metodica determinării efectului economic sau unui alt efect pozitiv obținut în urma implementării propunerilor de raționalizare».

Prezenta metodică este destinată determinării efectului economic în urma aplicării invențiilor și propunerilor de raționalizare.

Efectul economic este rezultatul aplicării invențiilor și propunerilor de raționalizare care asigură economia resurselor de muncă, materiale și bănești, majorarea volumului de comercializare a producției și obținerea profitului.

Introducerea în circuitul economic a invențiilor și propunerilor de raționalizare include două etape a ciclurilor de viață: i) prima etapă - este etapa creării inovației, cuprinde perioada de la începutul elaborării pînă la data utilizării ei de facto; ii) etapa a doua - este etapa aplicării, un an de gestiune, pe parcursul căruia, în baza aplicării inovației, s-a obținut rezultat pozitiv și este determinat efectul economic sau un alt efect.

La calcularea efectului de pe urma utilizării invențiilor și propunerilor de raționalizare se folosesc prețurile și tarifele curente la materiale și articole de asamblare, sistemul stabilit de impozitare, ordinea în vigoare privind determinarea costului de producție a bunurilor (serviciilor, lucrărilor).

Calcularea indicilor efectului economic se efectuează în moneda națională. În cazurile în care sînt folosite materia primă și tehnica importate din străinătate, valoarea acestora este transformată în moneda națională în conformitate cu actele normative în vigoare.

Dacă invenția sau propunerea de raționalizare implementată are efecte asupra mai multor produse, se admite efectuarea calculelor pentru stabilirea efectului economic anual la acel produs care are cea mai mare pondere în obținerea producției.

Dacă implementarea invenției și propunerii de raționalizare presupune fabricarea și consumul unor produse (subansambluri, agregate, etc.), atunci în calcul sunt considerate consumurile pentru producerea lor, dar nu cheltuielile de aprovizionare, adică consumurile sunt indicate nu conform prețurilor de achiziție, dar costul acestora.

În componența consumurilor unice la crearea și utilizarea invențiilor și propunerilor de raționalizare vor fi incluse atât investițiile capitale, cât și consumurile pentru:

- lucrări experimentale, de construcție, tehnologice și de proiectare;
- procurarea, transportarea, montarea, ajustarea și valorificarea utilajului nou, și demontarea utilajului înlocuit;
- angajarea și instruirea personalului;
- excluderea consecințelor sociale și ecologice negative;
- alte consumuri.

La calcularea cheltuielilor și rezultatelor este necesar să fie luate în considerație impozitele din perioada dată, care includ:

- TVA, accize, taxe vamale pentru mărfurile de import, precum și alte impozite prevăzute de legislația în vigoare (cu excepția impozitelor care ulterior organele fiscale le restituie întreprinderilor);
- contribuțiile în bugetul asigurărilor sociale de stat.

Efectul economic anual, de care beneficiază agenții economici în rezultatul utilizării invențiilor și propunerilor de raționalizare, constituie o majorare a venitului întreprinderii, care rezultă în:

- sporirea profitului brut sau net;
- reducerea costului produselor atât ca urmare a economiei și/sau folosirii eficiente a resurselor disponibile, precum și a majorării productivității muncii;
- sporirea vânzărilor nete (veniturilor din vânzări), ca urmare a prețului mai mare de vânzare pe unitate, sau a creșterii volumului vânzărilor;
- economiei globale a resurselor forței de muncă, materiale și financiare, etc.;

Calcularea efectului economic anual (sporului venitului întreprinderii) în rezultatul utilizării invențiilor și propunerilor de raționalizare se efectuează în baza metodei absolute și/sau comparative a eficacității la etapa de aplicare a inovațiilor pe parcursul anului de gestiune.

i) Calcularea efectului economic anual, exprimat în sporul profitului (se utilizează pentru inovațiile de produs).

Profitul brut al întreprinderii din fiecare sursă de venituri constituie diferența dintre valoarea tuturor tipurilor de producție nouă (venituri din vânzări) și cheltuielile respective (costul vânzărilor) și se calculează conform formulei:

$$V_{br} = \sum_{i=1}^k (P_i - C_i), \quad (I)$$

unde:

V_{br} - profitul brut, obținut din comercializarea tuturor tipurilor de producție nouă pe parcursul anului de gestiune (lei);

P_i - suma anuală a veniturilor din vânzări (valoarea) a tipului *i* de producție nouă comercializată pe parcursul anului de gestiune (lei);

C_i - costul vânzărilor anuale a tipului *i* de producție nouă comercializată pe parcursul anului de gestiune (lei);

k - cantitatea tipurilor de producție nouă.

Sporul profitului brut obținut din comercializarea tipurilor de producție nouă în anul de gestiune se determină în baza formulei:

$$\Delta V_{br} = V_{br}^n - V_{br}^b, \quad (II)$$

unde:

ΔV_{br} - sporul profitului brut obținut în anul de gestiune din comercializarea producției nouă (lei);

V_{br}ⁿ - mărimea profitului brut obținut pe parcursul anului de gestiune din comercializarea producției nouă (lei);

V_{br}^b - mărimea profitului brut obținut din comercializarea producției-bază în anul precedent (lei).

ii) Calcularea efectului economic anual obținut din contul reducerii costului produsului (se utilizează pentru inovațiile de proces)

Invențiile și propunerile de raționalizare orientate la sporirea productivității muncii, economia sau utilizarea rațională a resurselor forței de muncă, materiale și financiare, ce țin de confecționarea și comercializarea producției, se reflectă în final asupra reducerii costului produsului.

Calcularea efectului economic anual obținut în urma utilizării invențiilor și propunerilor de raționalizare se reduce la determinarea volumului de producție a tipurilor de producție nouă pe parcursul anului de gestiune și reducerea costului unei unități de producție:

$$E = \sum_{i=1}^k (C_i^b - C_i^n) \times S_i^n, \quad (III)$$

unde:

E - efectul economic anual de pe urma utilizării invențiilor și propunerilor de raționalizare pe parcursul anului de gestiune, obținut din contul reducerii costului tuturor tipurilor de producție nouă (lei);

S_iⁿ - volumul producției unității de producție nouă de tip *i* obținut în anul de gestiune (buc.);

C_iⁿ, C_i^b - costul de producție al unei unități de producție nouă de tip *i* și producție-bază (lei/buc.; lei/kg; lei/m³);

k - cantitatea tuturor tipurilor de producție nouă.

NOTĂ! În Metodica prezentă *Producția nouă* este producția obținută în urma aplicării invențiilor și propunerilor de raționalizare.

În cazul imposibilității aplicării metodelor expuse, pot fi utilizate formulele de calcul din „Metodica determinării efectului economic sau al unui alt efect pozitiv obținut în urma utilizării propunerilor de raționalizare” din 12.06.2003 aprobată de către Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor și Uniunea Inventatorilor și Raționalizatorilor.

**ИНСТРУКЦИЯ о порядке составления статистического отчета
«Поступление, внедрение и использование изобретений
и рационализаторских предложений»**

Статистический отчет (далее по тексту отчет) о поступлении, внедрении и использовании изобретений и рационализаторских предложений составляют и представляют предприятия и организации Республики Молдова, независимо от форм собственности, которые проводят научные исследования и разработки по изобретениям, полезным моделям и сортам растений (далее по тексту изобретения) и разработку рационализаторских предложений, а также их внедрение и использование. Отчет представляет также Государственное агентство по интеллектуальной собственности (AGEPI).

AGEPI заполняет графы 1, 3, 4, 7 отчета с указанием данных по каждой экономической единице (юридическому лицу).

Предприятия (организации) не заполняют графы 1, 3, 4, 7 отчета во избежание дублирования информации и представляют отчет, заполняя остальные графы.

Руководитель предприятия (организации) несет ответственность за достоверность данных в отчете и своевременность его представления.

Порядок заполнения:

1. В гр.1 показывают число авторов, подавших заявки на охрану изобретений в AGEPI в отчетном году. Если над одним изобретением работали специалисты из разных предприятий (организаций) и заявка подана соответственно несколькими предприятиями (организациями), тогда AGEPI в гр. 1 показывает предприятие-заявитель, указанное в заявке первым и число всех авторов (указанных в заявке).

2. В гр.2 показывают число авторов, подавших заявки на рационализаторские предложения на данном предприятии, независимо от того, являются ли они работниками данного предприятия или нет.

Автор, подавший за год две и более заявки на охрану изобретений или заявлений на рационализаторские предложения на данном предприятии, в том числе в соавторстве с другими лицами, указывается только один раз.

3. В гр.3 учитывают все заявки на охрану изобретений, поданные в AGEPI. Если заявка на выдачу патента на изобретение подана несколькими предприятиями, тогда AGEPI в гр. 3 показывает предприятие-заявитель, указанное в заявке первым.

4. В гр.4 указывают количество охранных документов, полученных предприятием за отчетный год.

5. В гр.5 приводятся данные о числе использованных изобретений — всего: внедренных в первом году и используемых в последующие годы (2, 3 и т. д. до последнего года действия охранного документа).

6. В гр.6 приводят данные о числе внедренных впервые (в первом году) на данном предприятии изобретений, независимо от внедрения их на других предприятиях. В гр. 5 и 6 включают изобретения, на которые получены решения о выдаче или выданы охранные документы и имеются акты об их внедрении.

Примечание! Предприятия, не изготавливающие, а только эксплуатирующие оборудование, материалы, в которых использованы изобретения, не заполняют гр. 5, 6 и 13.

7. В гр.7 указывают количество договоров об уступке прав и лицензионных договоров, как патентных, так и беспатентных, заключенных в отчетном году внутри страны и за границей.

8. В гр.8 указывают предложения, по которым имеются решения о признании их рационализаторскими и рекомендованных к внедрению, из числа поступивших в отчетном году, также и оставшихся нерассмотренными с прошлого года.

9. В гр.9 указывают сумму использованных рационализаторских предложений: внедренных в первом году и рационализаторских предложений, использованных в последующие годы.

10. В гр.10 указывают рационализаторские предложения, дата внедрения которых приходится на отчетный год, что подтверждается актом об их внедрении.

11. В гр.11 указывают общую сумму всех фактически произведенных на предприятии затрат на изобретательство и рационализацию на основании данных бухгалтерского учета о затратах на изобретательство и рационализацию за отчетный год (в леях).

12. В гр.12 указывают общую сумму экономии или дохода, полученных в отчетном году от внедрения и использования изобретений и рационализаторских предложений и от заключенных договоров о передаче прав, в том числе: от использования изобретений — в гр. 13, рационализаторских предложений — в гр. 14 и в виде платежей от передачи прав (роялти, паушальный или смешанный платежи) — в гр. 15.

Для сведения: роялти — доход от предоставления в пользование другим лицам нематериальных активов, например патентов, торговых марок, авторских прав, компьютерных программ, прав на эксплуатацию природных ресурсов; паушальный — единовременный платеж, не связанный во времени с фактическим использованием лицензии, устанавливаемый заранее на основании экспертных оценок.

Экономии или доход от использования изобретения или рационализаторского предложения рассчитывают за каждый отчетный год по фактическим данным и показывают в течение срока действия договора о выплате вознаграждения между предприятием и автором. Для расчета необходимо использовать «Методику определения экономического или иного положительного эффекта от использования рационализаторских предложений».

Настоящая методика предназначена для определения экономического эффекта от использования изобретений и рационализаторских предложений.

Экономический эффект — результат внедрения рационализаторских предложений, обеспечивающих сбережение трудовых, материальных и денежных ресурсов, увеличение объема реализаций продукции и получение прибыли.

Введение в экономический оборот включает два этапа жизненного цикла изобретений и рационализаторских предложений: i) **Первый этап** — этап создания инноваций, охватывает период от начала разработки до даты начала его фактического использования; ii) **Второй этап** — этап внедрения, расчетный год, в течение которого в результате применения инноваций получен положительный результат и определяется экономический или иной эффект.

При расчетах эффекта от использования изобретений и рационализаторских предложений используются действующие цены и тарифы на материалы и комплектующие изделия, установленная система налогообложения, действующий порядок определения себестоимости продукции (услуг, работ).

Расчеты показателей экономического эффекта проводятся в национальной валюте. В тех случаях, когда используются техника и сырье, импортируемые из-за рубежа, валютная стоимость переводится в национальную валюту в соответствии с действующими нормативными актами.

Если внедряемое изобретение или рационализаторское предложение оказывает влияние не на один, а на несколько видов продукции, то допускается вести расчеты по определению годового экономического эффекта по тому виду продукции, который занимает наибольший удельный вес в выпуске продукции.

Если внедрение изобретения и рационализаторского предложения связано с производством и потреблением комплектующих изделий (узлов, агрегатов), то в расчете учитываются только затраты на их производство, без надбавок связанных с приобретением, т.е. затраты учитываются не по ценам приобретения, а по себестоимости.

В состав единовременных затрат по созданию и использованию изобретений и рационализаторских предложений включаются как капитальные вложения, так и затраты на:

- экспериментальные, конструкторские, технологические и проектные работы;
- приобретение, транспортировку, монтаж, наладку и освоение нового, и демонтаж заменяемого оборудования;
- набор и обучение персонала;
- предотвращение отрицательных социальных и экологических последствий, др.;

При расчетах затрат и результатов необходимо учитывать действующие на данный период налоги, которые подразделяются на:

- НДС, акцизы, таможенные пошлины на импортируемые товары и другие налоги, предусмотренные действующим законодательством (за исключением налогов, которые в последующем налоговые службы возвращают предприятиям);
- обязательства государственного социального страхования.

Годовой экономический эффект, который получают экономические агенты в результате использования изобретений и рационализаторских предложений, представляет собой прирост дохода предприятия, который выражается в виде:

- прироста валовой прибыли или чистой прибыли;
- снижения себестоимости продукции как за счет экономии и/или более эффективного использования имеющихся ресурсов, так и за счет повышения производительности труда;
- роста чистых продаж (выручки от реализации продукции), обусловленных повышением цены реализации единицы продукции или увеличением объема реализованной продукции;
- суммарной экономии трудовых, материальных и финансовых ресурсов;
- других показателей.

Расчеты годового экономического эффекта (прироста дохода предприятий) в результате использования изобретений и рационализаторских предложений осуществляются с применением методов абсолютной и/или сравнительной эффективности на этапе внедрения инноваций в расчетном году.

и) Методика расчета годового экономического эффекта, выраженного в виде прироста прибыли (применяется к продуктовым инновациям).

Валовая прибыль предприятия по каждому источнику доходов представляет собой разницу между стоимостью всех видов новой продукции (выручки от реализации продукции) и соответствующими затратами (себестоимости продаж) и рассчитывается по формуле:

$$V_{br} = \sum_{i=1}^k (P_i - C_i), \quad (I)$$

где:

V_{br} - валовая прибыль, полученная от реализации всех видов новой продукции в течение расчетного года (леев);

P_i - годовой объем выручки от реализации продукции (стоимость) реализованного i -го вида новой продукции в течение расчетного года (леев);

C_i - годовая себестоимость продаж реализованного i -го вида новой продукции в течение расчетного года (леев);

k - количество видов новой продукции.

Прирост валовой прибыли, полученной от реализации видов новой продукции в течение расчетного года, определяется по формуле:

$$\Delta V_{br} = V_{br}^n - V_{br}^b, \quad (II)$$

где:

ΔV_{br} - прирост валовой прибыли, полученной в течение расчетного года от реализации новой продукции (леев);

V_{br}^n - объем валовой прибыли, полученной в течение расчетного года от реализации новой продукции (леев);

V_{br}^b - объем валовой прибыли, полученной от реализации базовой продукции в предшествующем году (леев).

ii) Методика расчета годового экономического эффекта, достигнутого за счет снижения себестоимости продукции (применяется к процессным инновациям)

Изобретения и рационализаторские предложения, направленные на повышение производительности труда, экономию или эффективное использование трудовых, материальных и финансовых ресурсов, связанных с производством и реализацией продукции, в конечном итоге приводят к снижению себестоимости продукции.

Расчет годового экономического эффекта от использования изобретений и рационализаторских предложений сводится к определению объема выпуска видов новой продукции в течение расчетного года и снижения себестоимости единицы продукции:

$$E = \sum_{i=1}^k (C_i^b - C_i^n) \times S_i^n, \quad (III)$$

где:

E - годовой экономический эффект от использования рационализаторского предложения в течение расчетного года за счет снижения себестоимости всех видов новой продукции (леев);

S_i^n - объем выпуска i -го вида новой продукции в расчетном году (шт.);

C_i^n и C_i^b - себестоимость единицы i -го вида новой и соответственно базовой продукции (леев/шт.; леев/кг; леев/м³);

k - количество всех видов новой продукции.

Примечание! В настоящей Методике *Новая продукция* это продукция, полученная от применения изобретений и рационализаторских предложений.

В случае невозможности применения приведенных методов, могут применяться формулы расчета, представленные в «Методике определения экономического или иного положительного эффекта от использования рационализаторских предложений» от 12.06.2003, утвержденной Министерством экономики, Министерством финансов и Союзом изобретателей и рационализаторов.